

ЗАМАНБАП МЕДИЦИНАЛЫК УЮМДАРДЫН ИШИ ЖӨНУНДӨ МАСЕЛЕГЕ КАРАТА (КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МАТЕРИАЛДАРЫ БОЮНЧА)

***Аннотация:** Макалада Кыргыз Республикасында заманбап медициналык уюмдардын ишине, анын ичинде тузуунун, лицензиялоонун жана аккредитациялоонун тартибине талдоо жүргүзүлгөн.*

***Аннотация:** В статье проводится анализ работы современных медицинских организаций, в том числе вопросы их создания, лицензирования и аккредитации.*

***Annotation:** This article conducts the analysis of the modern medical organizations activity in the Kyrgyz Republic, including the issue of formation, licensing and accreditation .*

***Негизги сөздөр:** Саламаттык сактоо мыйзамдары, саламаттык сактоо уюмдары, медициналык кызмат, саламаттык сактоо чөйрөсү, дарылоо, лицензиялоо системасы, аккредитациялоо системасы, ден-соолукту чыңдоо.*

***Ключевые слова:** Законы о здравоохранении, медицинские учреждения, медицинские услуги, сфера здравоохранении, лечение, система лицензии, система аккредитации, укреплении здоровья.*

***Key words:** Health care legislation, health care organization, medical service, health care sphere, treatment, licensing system, accreditation system, strengthening of health.*

Суверендуу кез карандысыз Кыргызстандын калыптанышы өлкөнүн жашоо тиричилигинин саясий, экономикалык гана эмес жана социалдык чөйрөсүндө дагы конъюнктуралык өзгөртүүлөр менен коштолот. Олуттуу өзгөрүүлөр саламаттык сактоо чөйрөсүндө дагы болуп өтү, анда саламаттык сактоонун мамлекеттик уюмдары менен катар муниципалдык, ошондой эле саламаттык сактоонун жеке уюмдары иштей баштады, улут-тук саламаттык сактоо мыйзамдарынын калыптанышы, саламаттык сактоо чөйрөсүндө мамлекеттик саясаттын өзгөрүшү, милдеттуу медициналык камсыздандырууну киргизүү, акылуу медициналык кызматтардын пайда болушу менен коштолгон саламаттык сактоо системасын реформалоо, саламаттык сактоо уюмдарын уюштурууну жана ишин административдик-укуктук жөнгө салуу спецификасын алдын-ала аныктаган.

Заманбап медициналык уюмдардын ишин уюштуруу-укуктук жөнгө салуунун проблемасы, татаал жана маанилуу, жетиштуу эмес деңгээлде изилденбегендиги менен байланыштуу каралып жаткан маселенин актуалдуулугун аныктайт.

Азыркы күндө заманбап саламаттык сактоо уюмдарынын уюштуруу-укуктук формалары «Саламаттык сактоо уюмдары тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамында аныкталган. Бул мыйзамга ылайык Кыргызстандагы саламаттык сактоо уюмдары медициналык-санитардык жардамды көрсөтүүнүн типтери, түрлөрү жана деңгээлдери боюнча классификацияланат.

Саламаттык сактоо уюмунун тиби саламаттык сактоо уюмунун уюштуруучусу болуп ким саналгандыгы боюнча аныкталат. Ушуга ылайык төмөндөгүлөр аныкталат:

- уюштуруучусу болуп саламаттык сактоо жаатында Кыргыз Республикасынын ыйгарым укук-туу мамлекеттик органы болуп саналган мамлекеттик уюмдар;
- уюштуруучусу болуп башкаруунун башка мамлекеттик органдары жана ведомстволору эсептелген саламаттык сактоонун мамлекеттик уюмдары;
- жергиликтүү мамлекеттик администрациялар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тузуучу саламаттык сактоонун муниципалдык уюмдары;
- уюштуруучусу болуп жеке жана юридикалык жактар саналган саламаттык сактоо уюмдары.

Саламаттык сактоо ишинин ар кандай багыттары аларды төмөндөгү түрлөргө классификациялоого негиз болуп саналат: 1) дарылоо-алдын-алуу; 2) коомдук саламаттык сактоо уюмдары; 3) илимий-изилдөө; 4) билим берүү; 5) медициналык-социалдык; 6) реабилитациялык; 7) фармацевтикалык; 8) башка уюмдар.

Ден соолугун сактоого жарандардын укугун ишке ашырууга биринчи кезекте биринчи, экинчи жана учунчу деңгээлдеги саламаттык сактоо уюмдарын көрсөткөн дарылоо-алдын-алуу уюмдары өбөлгө түзөт. Азыркы мезгилде Кыргызстанда дарылоо-алдын-алуу уюмдарынын ар кандай уюштуруу-укуктук формалары тузулгон.

Дарылоо-алдын-алуу уюму калкка медициналык-санитардык жардамды көрсөткөн уюмду билдирет. Көрсөтүлүүчү медициналык-санитардык жардамды көрсөтүү турунөн көз каранды болуп кеңири профилдеги жана атайын дарылоо-алдын-алуу уюмдарын бөлүшөт.

Кеңири профилдеги дарылоо-алдын-алуу уюмдарында ар кандай мүнөздөгү медициналык кызматтар көрсөтүлөт. Аларга биринчи деңгээлдеги дарылоо-алдын-алуу уюмдары жана ооруканалар таандык кылынат. Бул биринчи кезекте ФАПтар, УДТ, УМБ жана ЦОВПлар, ошондой эле кеңири профилдеги ооруканалар. Мисалы, бугунку күнгө республиканын калкына баштапкы медициналык-санитардык жардамды 66 УМБ, 26 ЦОВП көрсөтөт, аларда 688 УДТ иштейт, 17 УДТ - өз алдынча юридикалык жактар, 1003 ФАПтар.

Биринчи деңгээлдеги дарылоо-алдын-алуу уюмдарына ошондой эле коомдук саламаттык сактоо уюмдары таандык кылынат, алар санитардык көзөмөлдү камсыздайт, санитардык-гигиеналык жана эпидемияга каршы иш

чараларды жургузөт, чың жашоо образын калыптандырууга жана жарандардын ден соолугун бекемдөөгө өбөлгө тузөт.

Бул кызматтар санитардык-эпидемиологиялык көзөмөл кызматы жана ден соолукту чыңдоо борборлору тарабынан көрсөтүлөт, мында биринчиси ден соолукту сактоого жооптуу, экинчисинин функциясы болуп калктын ден соолугун чыңдоо эсептелет.

Ден соолукту чыңдоо ден соолукту чыңдоонун республикалык борборунда, Бишкек жана Ош ш. ден соолукту чыңдоо шаардык борборлорунда жана райондук деңгээлде ден соолукту чыңдоо бөлүмдөрүндө ишке ашырылат.

Медициналык кызматтардын жеке сектору кеңири жайылтууну алып жаткандыгын белгилеп кетуу керек. Мында саламаттык сактоонун жеке уюмдарында стоматологиялык жардам көбүрөөк көрсөтүлөт. Ошону менен бирге аялдар консультациялары, балдар учун медициналык борбор-лор ж.б. кеңири жайылтылган. Медициналык иш саламаттык сактоо мыйзамдарына ылайык ли-цензиянын болушунда гана ишке ашырыла алат, алсак, 2012-жыл учун жеке медициналык ишти жургузуу укугуна бардыгы 403 лицензия, анын ичинен - 282-жеке, 121 - юридикалык жактарга берилген.

Жогоруда баштапкы деңгээлдин дарылоо-алдын-алуу уюмдары жөнүндө айтылган, аларда калкка биринчи медициналык-санитардык жардам көрсөтүлөт. Атайын медициналык жардамды жарандар экинчи жана учунчу деңгээлдеги дарылоо-алдын-алуу уюмдарында ала алышат. Саламаттык сактоонун ушул уюмдарында амбулатордук жана стационардык шарттарда атайын медициналык жардам көрсөтүлөт. Мында учунчу деңгээлдеги саламаттык сактоо уюмдарында атайын медициналык-санитардык жардамды керсетуу жогорку технологиялуу жабдууларды пайдалануу менен, алдыңкы илимий жетишкендиктердин негизинде, жогорку квалификациялуу медициналык кадрларды тартуу менен ишке ашырылат.

Санитардык-эпидемиологиялык көзөмөлдү ишке ашырган саламаттык сактоонун уюмдары улуттук, облустук, шаардык жана райондук деңгээлдерде тузулган. Улуттук деңгээлде - бул Мамлекеттик санитардык-эпидемиологиялык кеземел департаменти (МСЭКД), облустук жана райондук деңгээлдерде - бул шаардык жана райондук санитардык-эпидемиологиялык станциялар (СЭС). 1997-жылы тузулган МСЭКД тыш-кары санэпидкызмат ведомстволук СЭСтерди, КР Саламаттык сактоо министрлигине караштуу иммундук алдын-алуу республикалык борбору, КР СМ караштуу карантиндик жана өзгөчө кооптуу инфекциялардын республикалык борбору, ошондой эле «СПИД» республикалык бирикмеси жана ВИЧ/СПИДдин алдын-алуу боюнча 7 облустук борбор, жана «Профилактикалык медицина» илимий-өндүрүштүк бирикмесин камтыйт.

Санитардык-эпидемиологиялык станция (СЭС) - бул санитардык-эпидемиологиялык кызматты ишке ашырган саламаттык сактоонун уюму. СЭСте эреже катары эки бөлүм иштейт: а) санитардык бөлүм, анын негизги функциясы балдардын жана өспүрүмдөрдүн, эмгек, тамактануу гигиенасында жана жергиликтуу гигиенада камтылат; жана б) эпидемиологиялык бөлүм,

анын иши мителик, дезинфекциялык, иммунологиялык жана эпидемиологиялык маселелер менен байла-ныштуу.

Дарылоо-алдын-алуу уюмдарынын бардык турлөрү мамлекеттик, муниципалдык жана/же жеке катары тузулө алат. Мында саламаттык сактоонун мамлекеттик жана муниципалдык уюмдарынын мулку ыкчам башкаруу укугунда турушу мумкун.

Саламаттык сактоонун мамлекеттик жана муниципалдык уюмдары төмөндөгү уюштуруу-укуктук формаларда тузулө алат:

- мамлекеттик жана муниципалдык мекемелер;
- ыкчам башкаруу укугунда негизделген мамлекеттик жана муниципалдык ишканалар.

Жеке секторго карата болсо, жеке менчик формасында негизделген саламаттык сактоо уюмдары ар кандай уюштуруу-укуктук формасында тузулө алат.

Саламаттык сактоо уюму саламаттык сактоонун болгон уюмун уюштуруу же болбосо кайра уюштуруу жолу менен тузулө алат. Саламаттык сактоо уюмун тузуу биринчи кезекте анын уюштуруу документин бекитүүнү болжолдойт, анын сапатында устав же жобо чыгат. Саламаттык сактоо уюмун уюштуруучулар болуп саламаттык сактоо жаатында Кыргыз Республикасынын ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы; башкаруунун мамлекеттик органдары жана ведомстволор; жергиликтүү мамлекеттик администрация жана жергиликтүү өз алдынча башкаруунун органы; жеке жана юридикалык жактар. Уюштуруу до-кументинде саламаттык сактоо уюмунун тиби, туру, анын уюштуруу-укуктук формасы, функциялары, көрсөтүлүүчү медициналык-санитардык жардамдын туру жана деңгээли аныкталат, аталышы, дареги, башкаруу жана контролдоо органдары, каржылоо булактары, кайра тузуу жана жоюу шарттары көрсөтүлөт. Саламаттык сактоо уюмунун жобосу (уставы) типтуу жобонун негизинде тузулөт. Мамлекеттик жана муниципалдык медициналык уюмдардын жоболорун (уставдарын) саламаттык сактоону башкаруу жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары бекитет.

Уюштуруу документинин негизинде саламаттык сактоо уюмунун иши ишке ашырылат. Маңызы боюнча, уставды бекитүү жана юридикалык жак катары саламаттык сактоо уюмун каттоо саламаттык сактоо уюмунун административдик-укуктук статусунун аракетинин башталышын аныктайт. Мында саламаттык сактоо уюмунун кимдин карамагында тургандыгын аныктоо зарыл, бирок тигил же бул ведомство же жергиликтүү өз алдынча башкаруу органына таандык кылууга карабастан анын ишине контролдукту мамлекеттик бийликтин ыйгарым укуктуу органы ишке ашырат. Карамагында болуу болсо маселелерди чечүүдө саламаттык сактоо уюмунун ишин башкарган жогору турган органдын бийлиги алдында болууга көрсөтөт. «Жетектөө процессинде ал ар кандай башкаруу функцияларын ишке ашырууда бийлик ыйгарым укуктарын ишке ашырат, башкаруу таасир керсетуу методдорун колдонот, алардын ичинен көрүнүктүү орунду административдик методдор ээлейт» [1].

Бирок саламаттык сактоо уюмунун уставын же жобосун бекитуу ага медициналык ишти ишке ашырууга укук бербейт. Саламаттык сактоо мыйзамдарынын ченемдерине ылайык Кыргызстанда медициналык иш мындай ишти ишке ашырууга ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын атайын уруксаты, тийиштуу лицензиянын болуусунда гана ишке ашырылышы мумкун. Мындан тышкары, ата мекендик мыйзамдардын ченемдери саламаттык сактоо уюмдарын аккредитациялоодон еткеруу зарылдыгын бекемдейт.

Лицензия - бул медициналык иштин жана кызматтардын белгилуу бир турлерун ишке ашырууга медициналык мекемеге мамлекеттик урук-сат. «Лицензиялоо жөнүндө» КР Мыйзамынын 9-бер. ылайык лицензиянын болушу мыйзамдар менен каралган учурлардан тышкары, дарыларды, вакциналарды жана сывороткаларды, медикаменттерди жана медициналык техниканы даярдоо жана сатуу; этил спиртин өндүрүү жана жугуртуу; жеке медициналык жана ветеринардык практиканы ишке ашыруу учун талап кылынат». Лицензиялоонун натыйжасында «медициналык ишти ишке ашырууга зарыл ресурстардын (персонал, имарат, коммуникациялар, жабдуулардын, шаймандардын топтому) минималдуу децгээлин аныктаган лицензиялык талаптарга лицензиат-тардын ылайык келишин, адистерди лицензиялык текшеруу жана аттестацияны адистиги боюнча жургузууну» аныктоого болот» [2].

Лицензияны алуу учун талапкер КР Саламат-тык сактоо министрлигинин лицензиялык комис-сиясына темендегу документтерди берет:

- а) юридикалык жактын аталышын, уюштуруу-укуктук формасын жана жайгашкан жерин, ошондой эле юридикалык жак же жеке ишкер ишке ашырууга (лицензиат аткара турган жумуштарды жана кызматтарды санап өтуу менен) ниеттенген лицензиялануучу ишти ишке ашыруу учун аймактык өзгөчөлөнгөн бөлүктөрүнүн жана объекттеринин жайгашкан жерин көрсөтүү менен лицензияны беруу жөнүндө арыз;
- б) уюштуруу документтеринин көчүрмөлөрү жана юридикалык жактардын бирдиктуу мамлекеттик реестрине юридикалык жак жөнүндө жазууну киргизуу фактысын ырастаган документ; жеке ишкер катары лицензияга талапкерди мамлекеттик каттоо жөнүндө кубөлүктүн көчүрмөсү;
- в) медициналык ишти тузгөн аткарылган жумуштар жана көрсөтүлүүчү кызматтардын санитардык эрежелерге ылайык келиши жөнүндө санитардык-эпидемиологиялык корутундунун көчүрмөсү;
- г) салык органында эсепке алууга талапкердин коюлушу жөнүндө кубөлүктүн көчүрмөсү;
- д) лицензияны беруу жөнүндө арызды лицензиялоочу органдын кароосу учун лицензиялык жыйымды төлөөнү ырастаган документ;
- е) лицензиялык талаптарга жана шарттарга ылайык келген жеке ишкердин же юридикалык жактын кызматкерлеринин квалификациясын ырастаган документтердин көчүрмөлөрү.

Лицензияны беруу учун төмөндөгү кошумча документтер талап кылынат:

- ченөөчү диагностикалык аппаратураны пайдалануу менен байланыштуу медициналык ишти ишке ашыруу учун мындай аппаратураны Кыргызстандарттын текшеруу актыларынын кечурмөлөрү;
- уч жылдан ашык өзүнүн кесиби боюнча иштебеген медициналык кызматкерлер учун зарыл билимди алууну ырастаган документтердин көчүрмөлөрү, Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги бекиткен тартипте берилуучү стажировкадан өтуу жөнүндө сертификатын көчүрмөсү;
- чет өлкөлүк жарандар учун - бекитилген тартипте билим беруу документтеринин нострификациядан өткөзүлгөн документ;
- имаратка укуктуу белгилеучү документтердин көчүрмөлөрү же ижара тууралуу келишим.

Лицензиялоочу орган бардык зарыл документтер менен арызды алуу кунунөн 30 кундун ичинде лицензияны беруу же аны беруудөн баш тартуу жөнүндө чечимди кабыл алат.

Медициналык ишти ишке ашырууга лицензиянын мөөнөтүнүн аракетин - 2 жыл. Ошентип, саламаттык сактоо уюмун уюштурууда анын ти-гил же бул уюштуруу-укуктук формасынан көз карандысыз медициналык ишти ишке ашырууга лицензияны алуу зарыл, анткени медициналык ишти ишке ашырууга укук тийиштуу лицензияны алуу учурунан келип чыгат. Лицензия саламаттык сактоо уюмунун бардык ишине укук бере тургандыгын, өзүнчө тузумдук бөлүктөр өзүнүн ишин берилген лицензиянын алкагында ишке ашыра тургандыгын белгилөө керек.

Саламаттык сактоо уюмун кайра тузуудө, анын аталышынын же жайгашкан жеринин өзгөрүүсүндө лицензия лицензиялоо жөнүндө Жобонун ченемдерине ылайык кайра таризделет.

КР Саламаттык сактоо министрлигинин медициналык жардамды уюштуруу жана лицензиялоо башкы башкармалыгынын жазма буйругунун негизинде саламаттык сактоо уюмунун лицензиялык талаптарды жана шарттарды сакташына контролдук ишке ашырылат. Текшеруу пландуу жана пландан тышкары ишке ашырылышы мумкун.

Мында берилген лицензиянын аракетин төмөндөгү учурларда токтотулушу мумкун: 1) лицензиар, мамлекеттик көзөмөлдүк жана контролдоочу органдар, мамлекеттик бийликтин башка органдары көрсөтүлгөн органдардын компетенциясынын чегинде, лицензиаттын лицензиялык талаптарды жана шарттарды бузуусун аныктаганда; 2) аныкталган бузууларды четтеттууге лицензиатты милдеттендирген лицензиардын чечимдерин лицензиаттын аткарбай коюушу.

Калкка көрсөтүлүп жаткан медициналык жардамдын сапатын жогорулатуу максатында медициналык ишти ишке ашыруунун жана медициналык жардамды көрсөтүүнүн сапатын контролдоонун ар кандай механизмдери иштелип чыгууда, мындай механизмдердин аракеттуусу болуп аккредитация саналат. Аккредитацияны өткөрүүнүн жол-жобосу саламаттык сактоо уюмдарын аккредитациялоо стандарттарына ылайык

келуу предметине саламаттык сактоо уюмунун ишин тышкы көз карандысыз баалоону болжолдойт. «Аккредитациялык инспекцияда мекеменин максаттары жана милдеттери, башкаруу тузуму, иштин багыты, кадрлар менен комплекттелуу жана жургузулуп жаткан саясат жана иш чаралар текшерилет. Медициналык персоналды текшеруу уюштурууну, компетенциянын деңгээлин жана жургузулуучу процедураларды, клиникалык артыкчылыктарды, бөлүмдөрдүн жетекчилерин тандоонун принциптерин жана алардын жоопкерчилик чөйрөсүн, регламент жана кесиптик кеңешмелердин программасын камтыйт» [3].

Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо уюмдарын аккредитациялоонун улуттук системасы 1996-2000-жылдары өнүгө баштагандыгын белгилеп кетуу керек, анда Лицензиялык-аккредитациялык комиссия тузулгөн - лицензияларды беруу жана саламаттык сактоо уюмдарынын аккредитациясын жургузуу милдети болгон мамле-кеттик органы. 2001-2003-жылдары бул органды кайра уюштуруу жургузулгөн жана юридикалык жактын статусу менен Медициналык аккредитациялык комиссия (МАК) коммерциялык эмес уюму тузулгөн. КР СМ 18.01.2007-ж. №18 буйругуна ылайык МАК СУ аккредитациялоо боюнча улуттук орган болуп таанылган.

Азыркы кунге «юридикалык жактын статусу менен ооруканаларды, УМБ жана УДТ аккредитациялоо учун стандарттар кайра каралган жана кайра чыгарылган; ЦОВП, стоматологиялык уюмдар, санитардык-курорттук мекемелер, лаборато-риялар, мамсанэпидкеземел уюмдары учун стандарттар, ооруканаларды аккредитациялоо боюнча стандарттар иштелип чыккан жана чыгарылган, УМБ жана УДТ КСОлада (Саламаттык сактоодо сапат боюнча эл аралык коомчулук) аккредитацияланган жана эл аралык стандарттардын статусун алышкан, ар кандай деңгээлдеги жана профилдеги 334 уюмдун аккредитациясы жургузулген» [4].

Ошону менен бирге, аккредитациялоонун бул органы КР Саламаттык сактоо министрлиги тара-бынын уюштурулгандыгына байланыштуу «кызыкчылыктар чыр-чатагынын» болушу жөнүндө айтууга болот. Ушуну эске алып, көз карандысыз мамлекеттик эмес аккредитациялык органды тузуу ылайыктуу болмок, ал саламаттык сактоо уюмунун ишинин сапатына реалдуу баа бермек, бул мумкун, калкка медициналык-санитардык жардамды көрсөтүүнүн сапатын жакшыртууга шарт тузмөк, анткени саламаттык сактоо уюмдарын аккредитациялоо медициналык кызматтарды көрсөтүү тутумунда дефектилердин келип чыгышына таасир тийгизген факторлорду аныктоо эсебинен узгултуксуз сапатты жакшыртууга туртку беруугө жана аныкталган дефектилерди четтетуу боюнча сунуштарды беруугө чакырылган. Мындан тышкары, мумкун, саламаттык сактоонун аккредитацияланган уюмдарына туртку беруунун механизмин иштеп чыгуу керек, анткени аккредитация ыктыярдуулук принцибинин негизинде жургузулөт. Же болбосо саламаттык сактоонун бардык уюмдарын менчик формасынан жана уюштуруу-укуктук формасынан көз карандысыз аккредитациядан өтуугө милдеттендируу керек, бул калкка сапаттуу медициналык-санитардык жардамды көрсөтүүдө

саламаттык сактоо уюмдарынын административдик жоопкерчилигин жогорулатуунун механизмдеринин бири болуп калат.

Саламаттык сактоо уюмдарынын аккредитациясын өткөрүүнүн тартиби жана шарттары Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин 2006-жылдын 26-мартындагы №146 буйругу менен бекитилген «Кыргыз Республикасында саламаттык сактоо уюмдарын аккредитациялоо тууралуу» жобосу менен жөнгө салынат. Бул жободо «Аккредитация - бул саламаттык сактоо уюмдарынын компетенттуулугун таануунун расмий жол-жобосу» экендиги бекемделген.

«Саламаттык сактоо уюмдары жөнүндө» Мыйзамында «Саламаттык сактоо уюмдары Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен бекитилген тартипте лицензиялоодон жана аккредитациялоодон өтүшөт» деп бекитилген. Көрүнүп тургандай бул ченем бул учурда тигил же бул жол-жобонун баштапкы болушун аныктабайт. Мындай суроого «Жарандардын ден соолугун сактоо тууралуу» Мыйзам дагы жооп бербейт, анда медициналык ишти ишке ашыруу учун лицензиялоодон өтүүнүн зарылдыгы көрсөтүлгөн, аккредитациялоого карата болсо ал медициналык жардамдын сапатын жакшыртуу учун зарыл экендиги айтылган. Башкача айтканда, саламаттык сактоо мыйзамдарынын ченемдеринде лицензиялоонун жана аккредитациялоонун тушунуктору аныкталбастан, ошондой эле тигил же бул жол-жобонун баштапкы болушу көрсөтүлбөйт. Албетте, «Жарандардын ден соолугун сактоо тууралуу» Мыйзамынын ченемдеринин маанисинин мазмунуна таянып: «Кыргыз Республикасынын аймагында медициналык жана фармацевтикалык иш атайын уруксаттын (лицензиянын) болушунда гана жеке жана юридикалык жактар тарабынан ишке ашырылат». «Медициналык иш менен алектенген менчик формасынан көз карандысыз жеке жана юридикалык жактарды аккредитациялоо саламаттык сактоо жаатында Кыргыз Республикасынын ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы аныктаган тартипте медициналык жардамдын сапатын жакшыртуу максатында ишке ашырылат» [5], ошондой эле бул ченемдердин жайгашуусунун тартиби, лицензиялоо биринчи кезекте жана медициналык ишти ишке ашыруу учун зарыл экендигин болжолдосо болот. Бирок, саламаттык сактоо уюмдарынын ишин жөнгө салган мыйзамда лицензиялоо жана аккредитациялоону өткөрүүнүн тартибин көрсөтүү, ошондой эле бул терминдердин дефинициясын чагылдыруу логикалык жана туура болмок.

Ошентип, жалпыланган турдө заманбап ата мекендик саламаттык сактоонун проблемасы саламаттык сактоо чөйрөсүнүн уюштуруу-укук-тук жана мүлктүк мамилелеринде медициналык мекемелердин ролу жана ордун аныктоого келе тургандыгы жөнүндө айтса болот. Бул шарттарда өлкөдө медициналык мекемелерди уюштуруу жана ишин административдик-укуктук жөнгө салууну өркүндөтүү олуттуу мааниге ээ болот, анткени болгон механизм, уюштуруу тузумдору, башкаруу формалары жана аракеттеги мыйзамдар олуттуу деңгээлде эскирген жана жаңы коомдук-саясий реалдуулуктарга жооп бербейт. Медициналык кызматтарды көрсөтүүнү укуктук регламентациялоо, бул социалдык чөйрөдө ме-

дициналык жардамды көрсөтүү субъекттеринин укуктук статусу маселелери начар иштелип чыккан. Ченемдик-укуктук актылар (административдик гана эмес, эмгек, финансылык, жарандык укук, социалдык камсыздоо укуктур) мурда болгон жана медициналык мекемелердин жаңы уюштуруу-укуктук формаларынын келип чыгышы менен байланыштуу туруктуу келип чыгуучу проблемалардын бир катарын чечилбеген бойдон калтырат. Медициналык мекемелердин ишин укуктук камсыздоо реалдуу жашоодо болуп жаткан өзгөрүүлөргө жетишпей жатат. Мындан тышкары, өркүндөтүлбөгөн мыйзамдар бир катар учурларда позитивдуу процесстерди токтотуучу болуп кызмат кылууда.

Ушул терс көрүнүштөрдү четтетүү үчүн биринчи кезекте саламаттык сактоону уюштуруу жана аны башкарууну өркүндөтүү, бул процесстин укуктук регламентациясын иштеп чыгуу, демократиялык башталыштарды андан ары тереңдетүү жана өнүктүрүү, жана медициналык мекемелердин ишинин сапатын жана натыйжалуулугун жогорулатуу зарыл.

ПАЙДАЛАНЫЛГАН АДАБИЯТТАРДЫН ТИЗМЕСИ:

- 1) А.П.Алехин Эндурүштүк ишкананын административдик-укуктук статусунун маңызы жана негизги элементтери. // Москва университе-тинин жарчысы, 11- сер. Укук. — 1984.-№6. 35-37-б.
- 2) Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин 2013-жылдын 25-мар-тындагы №212 буйругу менен бекитилген Кыр-гыз Республикасынын Саламаттык сактоо минис-трлигинде жеке медициналык практиканы лицен-зиялоодон өткөрүүнүн тартиби жөнүндө жобо.
- 3) Интернет-ресурс: mak.med.kg/Articles/ViewSection.aspx?ArticleID=377
- 4) А-С Мейманалиев, А.Ибраимова, Б.Элебесов, Б.Речел. Саламаттык сактоо систе-малары өтмө мезгилде: Кыргызстан. Саламаттык сактоо системалары жана саясаты боюнча Европа обсерваториясынын атынан ВОЗ Европалык региондук бюросу, Копенгаген, 2005.
- 5) 2005-жылдын 9-январындагы №6 «Кыр-гыз Республикасында жарандардын ден соолугун сактоо тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы. // 2005-жылдын 14-январы Эркин Тоо. -№ 3.

ЧЕНЕМДИК-УКУКТУК АКТЫЛАР:

1. Референдум (жалпы элдик добуш беруу) менен 2010-жылдын 27-июнунда кабыл алынган Кыргыз Республикасынын Конституциясы.
2. 2004-жылдын 13-августундагы №116 «Кыргыз Республикасында саламаттык сактоо уюмдары тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы.
3. 2005-жылдын 9-январындагы №6 «Кыр-гыз Республикасында жарандардын ден соолугун сактоо тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы.

4. 1997-жылдын 3-мартындагы №12 «Ли-цензиялоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы.

5. КР Экмелунун 2012-жылдын 24-май-ындагы №309 токтому менен бекитилген «2012-2016-жылдарга Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо системасын реформалоонун «Ден соолук» улуттук программасы.